OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Asiantuntijalausunto

5.2.2026

VN/409/2026
VN/409/2026-OKM-2

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 (U 61/2025 vp)

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta, U 61/2025 vp.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastannut U-kirjelmän valmistelusta yhteistyössä oikeusministeriön kanssa. Eduskunnan lakivaliokunnan hyväksyttyä ehdotuksesta kannanoton 4.12.2025 erityisesti CERV+ -toimintalinjaa koskien käsitellään asiantuntijalausunnossa yksityiskohtaisemmin sivistysvaliokunnan toimialaan kuuluvia Luova Eurooppa – Kulttuuri ja MEDIA+ -toimintalinjoja.

Ehdotuksen tausta

Euroopan komissio antoi 16.7.2025 ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta (jäljempänä AgoraEU-ehdotus).

AgoraEU-ehdotus on osa komission 16.7.2025 antamaa ehdotusta EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028–2034. Ehdotuksella perustettaisiin AgoraEU-ohjelma kaudelle 2028–2034 ja kumottaisiin nykyistä rahoituskautta 2021–2027 koskevat asetukset Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta (EU) 2021/692 sekä Luova Eurooppa -ohjelman perustamisesta (EU) 2021/818. Ehdotuksessa vahvistettaisiin AgoraEU-ohjelman tavoitteet, talousarvio kaudeksi 2028–2034, unionin rahoituksen muodot ja rahoitusta koskevat säännöt.

Suomen ensivaiheen kantoja komission ehdotukseen EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028–2034 on muodostettu selvityksessä E 73/2025 vp. AgoraEU-ehdotusta koskevalla U-kirjelmällä täydennetään kantoja.

Ehdotuksen tavoitteet

AgoraEU-ehdotuksessa yhdistettäisiin nykyinen Luova Eurooppa -ohjelma sekä Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot (CERV) -ohjelma. Näiden ohjelmien nykyiset tavoitteet sisältyisivät pääpiirteittäin uuteen ohjelmaan. Ehdotus korostaa siihen sisältyvien toiminta-alojen merkitystä EU:n arvoille, mikä puoltaa osaltaan nykyisten ohjelmien yhdistämistä synergiaetujen saavuttamiseksi.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

AgoraEU-ehdotuksen mukaan ohjelma sisältäisi kolme nykyisiä ohjelmarakenteita mukailevaa toimintalinjaa: 1) Luova Eurooppa – Kulttuuri (kulttuuriala ja luovat alat), 2) MEDIA+ (audiovisuaalinen ala ja uutismedia), 3) CERV+ (demokratia, kansalaiset, tasa-arvo, oikeudet ja arvot).

AgoraEU-ehdotuksen mukaan ohjelman yleisenä tavoitteena olisi edistää kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta sekä kulttuuri- ja kieliperintöä, vahvistaa kulttuurialan ja luovien alojen, erityisesti media- ja audiovisuaalisen alan, kilpailukykyä, suojata taiteellista ja tiedotusvälineiden vapautta sekä suojella ja edistää tasa-arvoa, aktiivista kansalaisuutta ja perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksia ja arvoja ja näin lisätä demokraattista osallistumista ja yhteiskunnan selviytymiskykyä.

Talousarvio

Komissio ehdottaa ohjelman vuosien 2028–2034 talousarvioksi 7,606 miljardia euroa vuoden 2025 hintatasossa. Esitetty rahoitustaso olisi noin kaksinkertainen verrattuna Luova Eurooppa- ja CERV-ohjelmien rahoitukseen kuluvalla rahoituskaudella.

Luova Eurooppa – Kulttuurin osuus AgoraEU-ohjelman ehdotetusta rahoituksesta olisi noin 1,6 miljardia euroa (21 prosenttia rahoituksesta), MEDIA+:n noin 2,8 miljardia euroa (37 prosenttia rahoituksesta) ja CERV+:n noin 3,2 miljardia euroa (42 prosenttia rahoituksesta).

Kokonaisuudesta

AgoraEU-ehdotuksen lähtökohdat ovat Suomen näkökulmasta myönteisiä ja kannatettavia. Uusi ohjelma perustuisi siihen sisältyvien nykyisten rahoitusohjelmien tehostamiseen ja skaalaamiseen sekä maltilliseen kehittämiseen. Ehdotus jatkaisi ja kehittäisi nykyisiä onnistuneita tukimuotoja ja vahvistaisi yhteyksiä kulttuuri-, media- ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välillä.

Valtioneuvosto tarkastelee komission ehdotuksen yksityiskohtia osana rahoituskehyksen kokonaisuutta ja tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä. Suomen lopulliset kannat muodostetaan neuvottelujen loppuvaiheessa muodostumassa olevan kokonaisuuden perusteella Suomen kokonaisetu huomioiden. Komission ehdotusten rahoituksen mitoitukseen otetaan kantaa erikseen osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

Selvitykseen E 73/2025 vp viitaten Suomi on pitänyt oikeansuuntaisina esityksiä investointien lisäämiseksi etenkin osaajien liikkuvuuteen (Erasmus+), mutta myös koulutukseen, luoviin aloihin, demokratiaan ja eurooppalaisiin arvoihin ja tunnistanut näiden merkityksen kilpailukyvylle ja kokonaisturvallisuudelle.

Valtioneuvosto pitää niin ikään tärkeänä, että kulttuuri- ja luoville aloille on unionin tasolla jatkossakin niiden erityispiirteisiin ja tarpeisiin vastaavaa rahoitusta. Neuvottelujen edetessä tulisi kiinnittää huomiota jäsenvaltioiden vaikuttamismahdollisuuksiin sekä ohjelman kansalliseen yhteyspistetoimintaan liittyviin kysymyksiin toimeenpanon ennakoitavuuden ja jatkuvuuden varmistamiseksi.

Luova Eurooppa – Kulttuuri ja MEDIA+ -toimintalinjat

Luova Eurooppa – Kulttuuri -toimintalinjalla tuettaisiin muun muassa kulttuurialan ja luovien alojen rajat ylittävää luomista ja yhteistyötä, kulttuurin ja kulttuuriperinnön saatavuuden parantamista, monipuolisen eurooppalaisen kulttuurisisällön rajat ylittävää levittämistä, jakelua ja näkyvyyttä sekä kulttuuri- ja luovien alojen valmiuksien kehittämistä esimerkiksi digitaaliseen ja vihreään siirtymään liittyen.

MEDIA+ -toimintalinja sisältäisi kaksi osiota, joista Audiovisuaalisen alan osiolla tuettaisiin audiovisuaalista ja videopelialaa ja Uutiset-osiolla journalismia ja uutismediaa. Audiovisuaalisen osion toimet liittyisivät muun muassa eurooppalaisten audiovisuaalisten teosten luomisen tukemiseen, audiovisuaalisten teosten levittämiseen ja jakeluun sekä niiden yleisöpohjan vahvistamiseen. Uutiset-osion painopisteinä olisivat muun muassa ammattimaisen journalistisen sisällön edistäminen, disinformaation torjuminen ja medialukutaidon edistäminen.

AgoraEU-ehdotukseen sisältyvät painopisteet vastaavat suurilta osin nykyisen Luova Eurooppa -ohjelman painotuksia. Uusia avauksia ovat kulttuurin ja median vahvemmat kytkennät yhteiskunnalliseen selviytymiskykyyn (resilienssi) ja yhteenkuuluvuuteen sekä nykyistä ohjelmakautta vahvempi tuki uutismedialle, journalismille, mediakasvatukselle ja disinformaation ehkäisylle. Ehdotuksessa kiinnitetään myös aiempaa selkeämmin huomiota taiteen, kulttuurin ja median vapauden edistämiseen. Valitut painopisteet ovat Suomen näkökulmasta kannatettavia ja vastaavat myös kulttuuripoliittisen selonteon painopisteitä kansalliselle kulttuuripolitiikalle.

Valtioneuvosto tukee ohjelmaehdotuksen painotuksia taiteen, kulttuurin ja median vapauden edistämiseksi ja katsoo, että taiteen vapauden suojeluun liittyvien toimien näkyvyyttä ohjelman painopisteissä on syytä vahvistaa. Valtioneuvosto kannattaa niin ikään uutismedian nostamista omaksi osiokseen MEDIA+-toimintalinjassa ja pitää hyvänä, että rahoituksella tuetaan unionin politiikkatoimia vapaan ja moniarvoisen mediakentän edistämiseksi.

Vaikka suomalaiset toimijat ovat menestyneet nykyisen Luova Eurooppa -ohjelman hauissa kohtuullisesti, on Suomen haasteena vahvasti kilpaillun rahoituksen hakemisessa erityisesti Kulttuurin alaohjelman kohdalla kulttuurialan ja luovien alojen organisaatioiden pieni koko sekä rajallinen hallinnollinen kapasiteetti. Valtioneuvosto katsookin, että Suomen on tärkeää korostaa pienenä kieli- ja kulttuurialueena pienten toimijoiden mahdollisuuksia päästä AgoraEU-ohjelman tukimuotojen piiriin Suomen saannon turvaamiseksi myös uudessa ohjelmassa.

Kulttuuriasiainneuvos Emma Harju

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi Kansliapäällikkö Heidi Backman
Erityisavustaja Santeri Lohi